

Black mirror in de crèche

Philippe Noens, Docent aan de opleiding Gezinswetenschappen Hogeschool Odisee . Auteur van Mogen we nog wel straffen? Borgerhoff & Lamberigts .

‘De sleutel tot goed ouderschap is controle.’ Het is een slagzin uit de aflevering ‘Arkangel’ van de bekende Netflixserie *Black mirror*, een sciencefictionreeks die, de naam zegt het al, haar publiek een ‘zwarte spiegel’ over onze technologische wereld voorhoudt. Een lens voor je oog die alles waar je naar kijkt vastlegt in de cloud, nano-bijen die de afnemende bijenpopulatie helpt bij bestuiving, via een loopband je huis van energie kunnen voorzien: klinkt allemaal goed, maar nieuwe technologie heeft altijd een prijs. Met zo’n hoogtechnologische lens hoef je je nooit meer zorgen te maken over zoekgeraakte sleutels, zeker, maar ‘het recht op vergeten’ wordt met zo’n geheugenbank onmogelijk.

De leuze ‘goed ouderschap is controle’ is evenwel niet zo fictief als de serie laat uitschijnen. Hoekbeschermers voor gevaarlijke tafelhoeken, klittenband in plaats van veters (waarover je kind kan struikelen), kindveilige stopcontacten, ovens en gasfornuizen, een veiligheidsvlaggetje achter op de fiets: voor elk denkbaar gevaar heeft men wel iets bedacht. Natuurlijk wenst niemand een kind een tafelpunt in zijn oog toe, maar het lijkt tegenwoordig wel alsof we élk risico uit het leven van onze kinderen willen bannen. We willen hen tot het uiterste beschermen, en het vertrouwen in hoe anderen met ons kroost omgaan, is nooit zo laag geweest.

- [Waarom voelt ouderschap als een verliespost aan?](#)

Kim De Gelder

De [eerste stemmen van ongeruste ouders](#) om camera’s toe te laten in kinderdagverblijven gaan al op en we mogen verwachten dat die optie steeds ernstiger wordt overwogen naarmate de crisis in de kinderopvang aanhoudt.

Het is niet de eerste keer dat er een beroep wordt gedaan op technologie om ouderlijke ongerustheid weg te nemen. Nadat Kim de Gelder kinderdagverblijf Fabeltjesland was binnengedrongen, kwam de beveiliging in kinderdagverblijven in een stroomversnelling terecht. De Vlaamse regering trok 6,6 miljoen euro uit en er werd volop geïnvesteerd in parlofonie en videofonie, toegangsbadges en zelfs vingerscanning. Die verhoogde beveiliging is nu zo ingeburgerd dat niemand er nog van opkijkt.

└ We moeten onze angsten overwinnen en kindbegeleiders het vertrouwen gunnen dat ze zo hard nodig hebben

Maar de ene technologie is de andere niet en als we camera’s in kinderopvanginitiatieven ernstig overwegen – in maart kreeg toenmalig minister van Welzijn Wouter Beke (CD&V) er in een parlementaire commissie al enkele [vragen](#) over – dan moeten we durven door te denken.

Een van de vaakst aangehaalde argumenten voor het gebruik van camera’s is dat ze meer veiligheid garanderen voor kinderen en personeel. Het is de reden die ook het Antwerpse stadsbestuur aanhaalde om in een proefproject camera’s bij vijf stedelijke kinderdagverblijven te subsidiëren. Ouders en begeleiders konden de beelden niet zelf opvragen, wat onder meer in het Verenigd Koninkrijk wel kan: daar kunnen ouders soms

live volgen hoe het er in hun crèche aan toegaat en bestaat er een heuse wedloop tussen kinderdagverblijven om steeds meer en betere camera's te plaatsen. Maar de onderliggende belofte is dezelfde: je kleine uk is veilig, want kinderen, begeleiders en bezoekende (groot)ouders worden in de gaten gehouden.

De regel en de uitzondering

Of camera's werkelijk zullen bijdragen tot een gerust gevoel bij ouders is evenwel nog maar de vraag. 'Arkangel' wijst alvast op een mogelijk risico. De moeder uit die aflevering van *Black mirror* kan haar dochter te allen tijde via een tablet in de gaten houden – wat haar kind ziet, wordt live gestreamd op de tablet. Maar in plaats van de gemoedsrust wakkert de technologie een totalitaire opvoedingsstijl aan. De moeder gaat het leven van haar dochter obsessief volgen, controleren en dirigeren. Wat 'Arkangel' mooi laat zien, is hoe een technologie die belooft het aloude pedagogische spanningsveld tussen bijhouden en loslaten op te lossen, de zaken nodeloos complex maakt.

Dat risico bestaat ook als je camera's plaatst in kinderdagverblijven. Camera's zijn een goedkope oplossing om (schijn)veiligheid te creëren – ze kunnen alleszins dienen om achteraf 'bewijsmateriaal' van incidenten te verzamelen – maar bieden geen oplossing voor de kern van het probleem: de onwerkbare kind-begeleiderratio. Zo'n camera fungeert ook als afleidingsmanoeuvre voor een bredere maatschappelijke tendens: het slabakkende vertrouwen in traditionele opvoedingsplaatsen. De jeugdbeweging: is dat niet waar leiders tijdens vakantiekampen te veel drinken en amok maken? De school: kan daar met het nijpende lerarentekort nog wel goed worden lesgegeven? En sinds kort de universiteit: hoeveel professoren bezondigen zich daar aan machtsmisbruik? Zeker, er zijn wantoestanden en er doen zich helaas soms drama's voor, en we moeten erop toezien dat zulke zaken voorgoed tot het verleden behoren. Maar we bekijken die opvoedings- en vormingsplaatsen nu te snel en te vaak als de regel, terwijl ze de uitzondering zijn.

Existentiële onzekerheid

Als het klopt dat we een dorp nodig hebben om een kind op te voeden, dan zijn we het als samenleving verplicht een aantal 'dorpsbewoners' als opvoeders serieus te nemen. Dan moeten we over de eigen angsten en onzekerheden heen durven te springen en kindbegeleiders, animatoren, leerkrachten en professoren het vertrouwen gunnen dat ze zo hard nodig hebben. Dan hoeft wat ze ondernemen met onze kinderen zich niet 'voor het oog van de camera' afspelen.

Dat is makkelijker gezegd dan gedaan. De sleutel van ouderschap is namelijk niet zozeer controle, als wel existentiële onzekerheid. We kunnen het leven niet voor onze kinderen leven, er kunnen en zullen hen dingen overkomen. Ten goede en ten kwade. Een deel zullen ze aan zichzelf te wijten hebben, een deel aan anderen. Maar als we de opvoeders onder die anderen niet opnieuw wat meer vertrouwen, waarom zouden onze kinderen en jongeren dat dan doen?